Проблеми європейської інтеграції України на шляху до членства в Європейському Союзі

DOI 10.70286/SV-27.10.2026.002

Хоптинський Артур, студент бакалаврату
Юридичного факультету, освітня програма «Міжнародне право»,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький
Кірик Алла Юріївна, докторка філософії з права, доцентка,
Кафедри міжнародного та європейського права,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький

Анотація. Європейська інтеграція України у 2026 році перебуває на етапі предметних переговорів про вступ до Європейського Союзу та супроводжується низкою правових і інституційних викликів. Основну увагу приділено проблемам верховенства права, судової й антикорупційної реформ, імплементації acquis ЄС, інституційної спроможності держави та поєднанню євроінтеграційних змін із відбудовою. Окремо окреслено перспективи подальшого просування України в переговорному процесі щодо членства в ЄС.

Європейська інтеграція України у 2026 році перебуває на етапі предметних переговорів про вступ до Європейського Союзу та супроводжується низкою правових і інституційних викликів. Основну увагу приділено проблемам верховенства права, судової й антикорупційної реформ, імплементації acquis ЄС, інституційної спроможності держави та поєднанню євроінтеграційних змін із відбудовою. Окремо окреслено перспективи подальшого просування України в переговорному процесі щодо членства в ЄС.

У 2026 році європейська інтеграція України перейшла від етапу отримання кандидатського статусу та скринінгу до предметних переговорів про вступ. 15 червня 2026 року ЄС і Україна відкрили Кластер 1 «Основи», до якого входять розділи щодо судової влади та основоположних прав, юстиції, свободи і безпеки, публічних закупівель, статистики та фінансового контролю. Для нього встановлено проміжні контрольні показники, а прогрес за цим кластером визначатиме загальний темп переговорів [2]. 14 липня 2026 року було відкрито Кластер 6 «Зовнішні відносини», що охоплює спільну торговельну політику та спільну зовнішню, безпекову й оборонну політику ЄС. Для майбутнього тимчасового закриття відповідних переговорних розділів також встановлено контрольні показники, а відповідність України acquis та європейським стандартам підлягатиме моніторингу протягом усього переговорного процесу [1].

Першою ключовою проблемою є стійкість верховенства права та незалежності судової влади. Європейська Комісія у звіті за 2025 рік вказала на серйозний дефіцит суддів і високе навантаження на судову систему, слабкість гарантій доброчесності, меритократії та інституційної спроможності судової і прокурорської систем. Окремо відзначено затримки із заповненням вакансій у Конституційному Суді та політизованість посади Генерального прокурора. Серед рекомендацій визначено прискорення заповнення суддівських вакансій, продовження кваліфікаційного оцінювання суддів та удосконалення процедури призначення і звільнення Генерального прокурора [5]. М. Колотило пов'язує успішність євроінтеграційного процесу України з комплексністю судової реформи. Важливим є не лише ухвалення нормативних змін, а створення судової системи, здатної гарантувати незалежність, доброчесність та ефективне функціонування правосуддя відповідно до вимог, що постають перед Україною як державою-кандидатом [9].

Важливою проблемою є незворотність антикорупційних реформ. Європейська Комісія у 2025 році оцінила прогрес України у боротьбі з корупцією як обмежений. Особливу увагу було звернено на законодавчі зміни липня 2025 року, які послабили гарантії незалежності НАБУ та САП. Хоча їхню незалежність було оперативно відновлено, Комісія зазначила необхідність запобігати будь-якому відступу від уже досягнутих результатів, забезпечувати гарантії від втручання у діяльність антикорупційних інституцій та посилювати практику розслідування справ щодо високопосадової корупції [5]. М. Попова акцентує увагу на значенні умовності у процесі вступу України до ЄС. За наявності вже створеної системи спеціалізованих антикорупційних органів дедалі більшого значення набуває не формальне існування цих інституцій, а їхня здатність демонструвати стабільні результати, зберігати автономність та протистояти політичному втручанню [10].

М. Рабінович розглядає застосування ЄС умов у сфері верховенства права щодо України як продовження практики, сформованої попередніми хвилями розширення, але пристосованої до особливого українського контексту. Контрольні показники, оцінювання реформ і фінансові механізми створюють систему, за якої подальше просування України залежить від доказової та сталої реалізації відповідних змін [11].

Другою ключовою проблемою є спроможність держави імплементувати acquis ЄС в умовах війни та значного навантаження на публічну адміністрацію. У травні 2025 року було офіційно розпочато підготовку Національної програми адаптації acquis. Європейська Комісія водночас зазначила необхідність подальшого посилення євроінтеграційної експертизи, планування та міжінституційних механізмів, щоб Україна могла ефективно переносити норми права ЄС у національну правову систему та забезпечувати їх практичне застосування [5].

Д. Коченов та Е. Башеска звертають увагу на те, що правова процедура вступу, передбачена статтею 49 Договору про Європейський Союз, поєднує

виконання державою-кандидатом правових умов із політичними рішеннями держав-членів. Це означає, що навіть значний технічний і нормативний прогрес України не повністю усуває ризик політичних затримок у переговорному процесі [8].

Третьою ключовою проблемою є одночасне проведення євроінтеграційних реформ, забезпечення функціонування держави та масштабної відбудови. Регламент (ЄС) 2024/792 встановлює Ukraine Facility на 2024–2027 роки із максимальним обсягом підтримки 50 млрд євро. Інструмент безпосередньо пов'язаний із підготовкою України до майбутнього членства, а фінансування за його першим компонентом залежить від належного виконання якісних і кількісних умов Ukraine Plan. Якщо відповідна умова не виконується, частина виплати може бути утримана до підтвердження належного виконання передбаченого кроку [12].

Практичні результати функціонування цього механізму вже є значними. Станом на 1 жовтня 2025 року Ukraine Facility мобілізував 31,3 млрд євро, з яких 22,7 млрд євро було виплачено безпосередньо державі як бюджетну підтримку в межах Pillar I. Ukraine Plan поєднує економічне відновлення, реконструкцію та модернізацію з наближенням до acquis ЄС. Станом на 28 жовтня 2025 року Україна виконала 44 реформаторські кроки, передбачені Планом, причому 11 із них безпосередньо сприяли наближенню до acquis. Серед реалізованих напрямів були посилення спроможності у боротьбі з корупцією, удосконалення корпоративного управління, економічної безпеки, протидії ухиленню від оподаткування та розвиток кліматичної політики [3]. Ці показники одночасно демонструють прогрес і складність поставленого завдання: фінансова підтримка ЄС уже безпосередньо залежить від вимірюваних результатів реформ. Відбудова України не може обмежуватися відновленням зруйнованої інфраструктури, оскільки Ukraine Facility передбачає модернізацію економіки, її зелену та цифрову трансформацію, наближення до правил внутрішнього ринку й підготовку державних інституцій до виконання майбутніх обов'язків держави-члена [12].

Воєнний контекст робить український випадок особливим для сучасної політики розширення ЄС. Ф. Фаббріні пов'язує російську агресію з відновленням геополітичного значення розширення, яке знову стало інструментом забезпечення миру, стабільності й безпеки на континенті. Водночас це ставить перед Союзом подвійне завдання: забезпечити готовність України до членства та підготувати власні інституції й політики до нового розширення [7].

Перспективи членства України в ЄС. Станом на 2026 рік перспектива членства України має значно конкретніший характер, ніж на етапі отримання статусу кандидата. Європейська Рада 18 червня 2026 року привітала відкриття Кластеру 1 та заявила про очікування відкриття інших кластерів відповідно до принципу оцінювання за власними досягненнями. Водночас вона окремо наголосила на важливості подальшого дотримання Україною верховенства права та продовження реформ [6].

Відкриття Кластеру 6 у липні 2026 року підтверджує просування України у сфері зовнішніх відносин, торговельної політики, а також спільної зовнішньої, безпекової та оборонної політики ЄС. Високий рівень зовнішньополітичного узгодження є важливою перевагою України на переговорному етапі, хоча відповідність acquis та виконання встановлених контрольних показників перевірятимуться до моменту тимчасового закриття відповідних переговорних розділів [1]. Найбільше значення для темпу вступу матиме виконання вимог Кластеру 1. Його переговори відкриваються першими і закриваються останніми, а прогрес у сферах верховенства права, основоположних прав, державного управління, публічних закупівель і фінансового контролю визначатиме загальну динаміку переговорного процесу. Це робить якість та незворотність інституційних реформ центральною умовою реалізації перспективи членства [2].

Висновок. Отже, європейська інтеграція України у 2026 році має реальну переговорну основу, однак її успішність залежить від здатності держави перетворити політичну підтримку ЄС та нормативне наближення на стійкі інституційні результати. Головними умовами подальшого просування залишаються незалежна судова та антикорупційна система, ефективна імплементація acquis, спроможна публічна адміністрація та відбудова відповідно до європейських стандартів. Практична реалізація Ukraine Facility вже показує, що євроінтеграція України дедалі більше ґрунтується на вимірюваних результатах реформ. Швидкість наближення членства залежатиме від того, наскільки послідовно Україна зможе забезпечити їх сталість і незворотність.

Список використаних джерел

1. Council of the European Union. Enlargement: EU opens accession negotiations with Ukraine on external relations policies. 14 July 2026. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/07/14/enlargement-eu-opens-accession-negotiations-with-ukraine-on-external-relations-policies/ (date of access: 09.09.2026).
2. Council of the European Union. EU and Ukraine open first accession negotiations cluster. 15 June 2026. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/06/15/eu-and-ukraine-open-first-accession-negotiations-cluster/ (date of access: 09.09.2026).
3. European Commission. 2025 Communication on EU Enlargement Policy. COM(2025) 690 final. 4 November 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/eb69a890-40d6-4696-801e-612d51709fdd_en?filename=2025%20Communication%20on%20EU%20Enlargement%20Policy.pdf (date of access: 09.09.2026).
4. European Commission. Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. COM(2022) 407 final. 17 June 2022. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/c8316380-6cb6-4ffd-8a84-d2874003b288_en?filename=Ukraine%20Opinion%20and%20Annex.pdf&prefLang=hu (date of access: 09.09.2026).

5. European Commission. Ukraine Report 2025. SWD(2025) 759 final. Brussels, 4 November 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecde7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf (date of access: 09.09.2026).
6. European Council. Conclusions on Ukraine and on European defence and security. 18 June 2026. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/06/18/european-council-conclusions-on-ukraine-and-on-european-defence-and-security/ (date of access: 09.09.2026).
7. Fabbrini F. The Impact of the War in Ukraine on the Enlargement of the European Union: 'Securing the Blessings of Liberty' and its Challenges. International and Comparative Law Quarterly. 2025. Vol. 74, No. 1. P. 123–146. DOI: https://doi.org/10.1017/S0020589325000107.
8. Kochenov D. V., Basheska E. Ukraine and the EU Enlargement: What Is the Law and Which Is the Way Forward? European Journal of Risk Regulation. 2025. P. 1–17. DOI: https://doi.org/10.1017/err.2025.23.
9. Kolotylo M. Ukraine's Accession Process to the EU: Judicial Reform in the Focus. Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal. 2024. № 10. P. 83–98. DOI: https://doi.org/10.18523/kmlpj320051.2024-10.83-98.
10. Popova M. (Anti)corruption and conditionality in the geopolitical enlargement: Ukraine's EU accession in comparative perspective. East European Politics. 2026. Vol. 42, No. 1. P. 130–150. DOI: https://doi.org/10.1080/21599165.2025.2604496.
11. Rabinovych M. EU Enlargement Policy Goes East: Historical and Comparative Takes on the EU's Rule of Law Conditionality vis-à-vis Ukraine. Hague Journal on the Rule of Law. 2024. Vol. 16. P. 715–737. DOI: https://doi.org/10.1007/s40803-024-00223-6.
12. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32024R0792 (date of access: 09.09.2026).